

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D. a soudců JUDr. Pavla Pavlíka a JUDr. Pavla Vrchy, v právní věci péče o nezletilé **AAAAA (pseudonym)**, narozeného XY a **BBBBB (pseudonym)**, narozenou XY, zastoupené kolizním opatrovníkem Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí, Šilingrovo nám. 3/4, Brno, děti L. Š., narozené XY, bytem XY, Rakousko, zastoupené Mgr. Janem Aulickým, advokátem se sídlem v Českém Krumlově, Za tiskárnu 327, a M. C., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného JUDr. Evou Zajíčkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem v Českém Krumlově, Tovární 66, o úpravu poměrů, ve věci vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 5 Nc 531/2012, o dovolání matky proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. dubna 2013, č. j. 5 Co 798/2013-242, takto :

I. Řízení se přerušuje na dobu do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie.

II. Nejvyšší soud žádá na základě čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) Soudní dvůr EU o odpověď na následující předběžné otázky v naléhavém řízení:

1) Je třeba vykládat čl. 12 odst. 3 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „nařízení Brusel II bis“) tím způsobem, že zakládá příslušnost k řízení o rodičovské zodpovědnosti i v případě, že neprobíhá žádné další související řízení (tj. „jiné řízení, než která jsou uvedena v odstavci 1“)?

A v případě kladné odpovědi na první otázku:

2) Je třeba čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis vykládat tím způsobem, že výslovným či jiným jednoznačným přijetím příslušnosti se rozumí i situace, kdy strana, která řízení nezahájila, podá samostatný návrh na zahájení řízení v téže věci, avšak vzápětí při prvním úkonu, který jí náleží, namítá nepřislušnost soudu v řízení dříve zahájeném k návrhu jiné strany?

O d ů v o d n ě n í:

I.

Skutkové okolnosti případu a odůvodnění naléhavosti řízení

- 1) Tato žádost o předběžnou otázku, týkající se určení mezinárodní příslušnosti, je podávána ve věci péče o nezletilé AAAAA a BBBB, nar. XY a XY. Do února 2010 žili nesezdaní rodiče s dětmi na území České republiky. Od února 2010 začala matka pracovat jako servírka v Rakousku a děti žily střídavě s matkou a s otcem. V květnu 2012 matka přihlásila děti k trvalému pobytu v Rakousku a v září toho roku oznámila otcí, že se do České republiky nevrátí. Nezletilé děti následně v Rakousku začaly navštěvovat základní školu a mateřskou školku. Spornou se v řízení o péči stala skutečnost, zda se děti přestěhovaly do Rakouska se souhlasem otce. Zatímco otec tvrdil, že matka nezletilé odvezla v září do Rakouska bez jeho svolení, čímž je vytrhla ze známého prostředí a okruhu rodiny, matka uváděla, že děti mají hlášený trvalý pobyt v Rakousku již od 20. 5. 2012, otce v České republice pouze navštěvovaly a navíc, ten proti jejich zápisu a nástupu do školy a školky neprotestoval. Otec dne 26. 10. 2012 podal návrh k zahájení řízení o péči k nezletilým a dne 28. 10. 2012 v rozporu se vzájemnou domluvou nevrátil děti matce. Dne 29. 10. 2012 podala návrh na zahájení řízení u českých soudů rovněž matka (i když později podala návrh na zahájení řízení i v Rakousku). Na základě předběžného opatření se děti k matce vrátily 1. 11. 2012 a od té doby navštěvují mateřskou a základní školu v Rakousku. Dne 19. 3. 2013 byla rakouskému ústřednímu orgánu na základě podnětu otce zaslána žádost o navrácení dětí dle Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980.
- 2) Nejvyšší soud žádá o rozhodnutí v naléhavém řízení ve smyslu článku 107 jednacího řádu Soudního dvora Evropské unie. Důvodem pro projednání v naléhavém řízení je zejména potřeba chránit nezletilé děti před jakoukoliv případnou újmou a nutnost zajistit spravedlivou rovnováhu mezi jejich zájmy a zájmy obou rodičů. Řízení se týká určení příslušnosti soudu rozhodujícího o rodičovské zodpovědnosti vůči dvěma nezletilým ve věku 7 a 8 let a již nyní trvá přes jeden rok. Na rozhodnutí Nejvyššího soudu a určení sudiště přitom závisí nejen projednání dalších návrhů rodičů na úpravu kontaktu s dětmi, ale také postup příslušných orgánů v Rakousku. Děti jsou již po dobu jednoho roku odloučené od svého otce a ještě pořád se nacházejí ve věku, kdy jakékoliv zpoždění v rozhodování může vážně narušit jejich vztahy s rodičem, s nímž nebydlí. Navíc pouze nedávno zahajovaly povinnou školní docházku, je tedy v zájmu zachování právní jistoty a stability prostředí, v němž budou získávat vzdělání a začnou budovat nové rodinné a přátelské vazby, aby v řízení bylo rozhodnuto co nejdřív.

II.

Dosavadní řízení před českými soudy

- 3) Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „odvolací soud“) ze dne 11. dubna 2013, č.j. 5 Co 798/2013-242 bylo změněno usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 1.2.2013, č. j. 5 Nc 531/2012-191 tak, že řízení se nezastavuje.
- 4) Soud prvního stupně prohlásil svou nepřislušnost a řízení zastavil s odůvodněním, že děti měly ke dni zahájení řízení bydliště v Rakousku, a proto podle čl. 8 odst. 1 Nařízení Rady ES č. 2201/2003 (dále jen nařízení) není ve věci mezinárodně příslušný český, ale rakouský soud. Odvolací soud dospěl k závěru, že mezinárodní příslušnost českého

soudu je založena ve smyslu ustanovení § 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis, neboť nezletilé děti mají silný vztah k České republice, kde se narodily a jejímiž jsou státními příslušníky a mezinárodní příslušnost českého soudu oba rodiče přijaly (a následně i opatrovník dětí, který byl ustanoven až v průběhu řízení). Otec podal návrh na úpravu poměrů (výchovy a výživy) dne 26. 10. 2012 právě u tohoto soudu. Poté dne 29. 10. 2012 takový návrh opět u téhož soudu podala i matka (byť s odlišným petitem, kdy na rozdíl od otce navrhla děti svěřit do své výchovy a otci určit výživné). Až v dalším průběhu řízení matka namítla, že otec by měl podat návrh na úpravu poměrů u soudu v Rakousku, který je mezinárodně příslušný, neboť v Rakousku mají děti dle dohody rodičů bydliště. U rakouského soudu následně matka návrh na úpravu poměrů také podala (z obsahu spisu přitom nevyplývá, že by tento soud ve věci již rozhodl; ve smyslu čl. 19 bodu 2 nařízení měl do určení příslušnosti českým soudem své řízení přerušit). Odvolací soud zdůraznil, že rozhodné je stanovisko rodičů v okamžiku zahájení řízení (u matky v okamžiku jejího prvního shora zmíněného podání ve věci učiněného po zahájení řízení k dřívějšímu návrhu). Rovněž tak je v zájmu dětí, aby řízení bylo vedeno u Okresního soudu v Českém Krumlově, u něhož již probíhá od konce října 2012. Tomuto soudu byla známá podrobná stanoviska rodičů a jejich procesní návrhy, měl k dispozici celou řadu listinných důkazů a ve věci již vydal několik rozhodnutí, především předběžných opatření ve věci výchovy a styku. Navíc obě děti žily dlouhodobě v České republice, mají zde příbuzenské vazby (jak vyplývá ze zprávy Městského úřadu v Českém Krumlově z 1.11.2012 a z psychologického vyšetření dětí z tohoto roku) a do loňského školního roku zde navštěvovaly i mateřskou školu. Otec dětí zde dle shodného vyjádření rodičů bydlí a i podniká. Z toho vyplývá, že předmětem dokazování rozhodně nebudou jen poměry v Rakousku. Podle odvolacího soudu bude u Okresního soudu v Českém Krumlově snazší i komunikace s účastníky, kteří všichni ovládají český jazyk, a to jak komunikace ze strany soudu, tak ze strany českého soudního znalce z oboru psychologie, jehož ustanovení ve věci lze očekávat. Odvolací soud dále konstatoval, že okresní soud v Českém Krumlově je dostupný i pro matku, která byla zvyklá do Českého Krumlova i v době minulé jezdit, i pro děti, které v případě potřeby do České republiky dopraví některý z rodičů.

- 5) Proti usnesení odvolacího soudu podala dovolání matka (dále též „dovolatelka“), v němž současně žádala, aby Nejvyšší soud odložil právní moc napadeného usnesení. Nejvyšší soud návrhu matky vyhověl a usnesením ze dne 31. července 2013, č. j. 30 Cdo 1994/2013 právní moc usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243 písm. b) o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2013 odložil. Dovolatelka namítá, že podmínka přijetí - výslovně či jiným jednoznačným způsobem - mezinárodní příslušnosti českého soudu účastníky řízení, vyžadovaná v čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis, nebyla v daném případě splněna. Má za to, že přijetí příslušnosti českého soudu matkou nelze vykládat izolovaně pouze ze samotného návrhu matky na úpravu poměrů k nezletilým dětem podaného u Okresního soudu v Českém Krumlově, ale je třeba jej posuzovat „v kontextu celé situace“. Matka především namítá, že napadené rozhodnutí posoudilo nesprávně otázku podmínek tzv. pokračování příslušnosti dle čl. 12, odst. 3 shora cit. nařízení. Dovolatelka zdůraznila, že otec podal jako první návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem a současně i dle pravomocného předběžného opatření Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 01.11.2012 č.j. 8Nc 531/2012-46 potvrzené usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12.12.2012 č.j. 5 Co 3115/2012-165, děti odebral z péče matky, ve které se do té doby nacházely, přemístil je bez vědomí a souhlasu matky do České republiky a domáhal se svěření dětí do péče. Přemístění dětí do České republiky podle ní proběhlo tak, že otec vytrhl děti z jejich prostředí a nevrátil je matce

z dohodnutého styku. Za dané situace matka navštívila příslušné úřady v České republice a v Rakousku, přičemž Orgánem sociálně právní ochrany dětí v Českém Krumlově jí bylo doporučeno podat si návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem a byl jí i předán standardní formulář využívaný těmito orgány, který matka vyplnila a podala k Okresnímu soudu v Českém Krumlově. Nikdo matce nepodal informace, kde se děti nacházejí, co se s nimi děje a v podstatě jí byly i odmítnuty informace zjištěné orgánem sociálně právní výchovy dítěte ze šetření u otce. V situaci, kdy děti byly fakticky protiprávně odejmuty z její péče, a matka nevěděla, kde se nacházejí, postupovala v souladu s doporučením tohoto úřadu. Teprve za situace, kdy matka byla seznámena s celou problematikou, výslovně i fakticky pouhé dva dny po podání jejího návrhu, tj. 31. 10. 2012, vyjádřila jednoznačně nesouhlas s mezinárodní příslušností Okresního soudu v Českém Krumlově. Dovolatelka dále namítá, že nesprávně je rovněž posouzena právní otázka, zda je v zájmu dítěte, aby řízení probíhalo v České republice. Zdůrazňuje, že odvolací soud se k této otázce vůbec nevyjádřil, ačkoliv podmínky pro určení pokračování v příslušnosti u Okresního soudu v Českém Krumlově dle čl. 12, odst. 3 cit. nařízení je třeba splnit kumulativně. Tato otázka nebyla zkoumána a podle dovolatelky již jen z praktického hlediska těžko považovat za zájem dětí, aby řízení probíhalo v místě vzdáleném více jak 125 km od jejich současného bydliště, kdy bude třeba nepochybně provádět dokazování nejen z hlediska místních poměrů v bydlišti nezletilých, jejich škole resp. školce, kterou navštěvují, ale i případným vyšetřením prostřednictvím znalců z oboru psychiatrie, odvětví dětské psychologie a děti budou nuceny na tato vyšetření dojíždět na značnou vzdálenost, např. i v době, kdy nezl. Robin bude mít školní povinnosti. Dovolatelka závěrem pokládá otázky, jež mají dle jejího přesvědčení zásadní právní význam a sice a) zda lze úkon matky, kterým podala návrh na úpravu poměrů k nezletilým u Okresního soudu v Českém Krumlově, považovat za výslovný či jiným jednoznačným způsobem vyjádřený souhlas (přijetí) příslušnosti uvedeného soudu, b) zda je splněna podmínka, že řízení je v zájmu nezletilých dětí, pokud bude řízení o úpravu poměrů k nim, probíhat u soudu podstatně vzdáleného od jejich obvyklého bydliště, c) zda je možné ztotožňovat první úkon účastníka ve věci samé, který řízení nezahájil, s vyjádřením vůle v době zahájení řízení. Z výše uvedených důvodů navrhla, aby Nejvyšší soud napadené usnesení dovolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

III.

Použitelné vnitrostátní právo

- 6) Podle § 39 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním „*Ve věcech výchovy a výživy nezletilých a v jiných věcech jich se týkajících, jsou-li československými občany, je dána pravomoc československých soudů i tehdy, žijí-li v cizině. Pravomoc československých soudů je dána také pro řízení o výživném proti československému občanu, proti němuž je uplatňován nárok nezletilým cizincem bydlícím v cizině, a pro řízení, v němž československý občan navrhuje proti nezletilému cizinci bydlícímu v cizině zrušení nebo změnu rozhodnutí československého soudu.*“
- 7) Podle § 104 odst. 1 o.s.ř. „*Jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Nespadá-li věc do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému*

orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají přitom zachovány.“

IV.

Použitelné právo Evropské unie

- 8) Podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis *„Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.“*
- 9) Podle čl. 12 odst. 1 nařízení *„Soudy členského státu příslušné podle článku 3 rozhodovat o návrhu na rozvod, rozluku nebo na prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné rozhodovat o každé věci týkající se rodičovské zodpovědnosti spojené s tímto návrhem v případě,*

a) že alespoň jeden z manželů má rodičovskou zodpovědnost k dítěti

a

b) manželé a nositelé rodičovské zodpovědnosti v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijali a je to v zájmu dítěte.“

Podle čl. 12 odst. 2 nařízení *„Soudní příslušnost podle odstavce 1 končí,*

a) jakmile se rozhodnutí vyhovující návrhu na rozvod, rozluku nebo na prohlášení manželství za neplatné nebo tento návrh zamítající stane pravomocným;

b) v případech, kdy řízení o rodičovské zodpovědnosti ke dni uvedenému v písmenu a) stále probíhá, jakmile se rozhodnutí vydané v takovém řízení stane pravomocným;

c) jakmile řízení uvedená v písmenech a) a b) skončí z jiného důvodu.“

Podle čl. 12 odst. 3 nařízení, *„soudy členského státu jsou příslušné k rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti i v jiných řízeních, než která jsou uvedena v odstavci 1, v případě, že*

a) dítě má silný vztah k tomuto členskému státu, zejména z toho důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem tohoto členského státu,

a

b) všechny strany řízení v době zahájení řízení příslušnost soudů výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly a je to v zájmu dítěte.“

Podle čl. 12 odst. 4 nařízení: *„V případě, že dítě má své obvyklé bydliště na území třetího státu, který není smluvní stranou Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, považuje se soudní příslušnost podle tohoto článku za příslušnost v zájmu dítěte, zejména pokud se zjistí nemožnost konání řízení v daném třetím státě.“*

- 10) Podle bodu 12 úvodních ustanovení nařízení, *„Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem*

na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.“

V.

Odůvodnění předložené otázky

- 11) Soudy obou stupňů při posuzování své mezinárodní příslušnosti správně vyšly z toho, že obvyklý pobyt jednoho z účastníků řízení na území jiného členského státu, než ve kterém má proběhnout řízení, zakládá mezinárodní prvek ve smyslu článku 81 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie. Správně též uzavřely, že na projednávanou věc se vztahuje nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, neboť úprava styku s nezletilým spadá pod pojem rodičovské zodpovědnosti podle čl. 2 bod 7 nařízení. Sporné však mezi rodiči zůstává, zda k projednání a rozhodnutí věci jsou příslušné soudy Rakouska, či České republiky.
- 12) Odvolací soud při vyřešení této otázky správně vycházel z judikatury SDEU, neboť z požadavků jednotného použití práva EU, tak ze zásady rovnosti plyne, že znění ustanovení práva EU, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Evropské unii, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím k souvislostem tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (viz zejména rozsudky ze dne 18. ledna 1984, Ekro, 327/82, Recueil, s. 107, bod 11, jakož i ze dne 6. března 2008, Nordania Finans a BG Factoring, C-98/07, Sb. rozh. s. I-1281, bod 17).
- 13) Jak plyne z judikatury Soudního dvora EU, nařízení Brusel II bis neobsahuje žádnou definici pojmu „obvyklé bydliště“ ve smyslu článku 8 odst. 1, jelikož však ustanovení výslovně neodkazuje na právo členských států, musí být vykládáno autonomním a jednotným způsobem. Byť samotné určení obvyklého pobytu zůstává na soudech členských států, Soudní dvůr ve své judikatuře uvádí základní referenční kritéria, jakož i rozlišení významnosti jednotlivých ukazatelů, přičemž poměr, který může posléze vyznít ve prospěch některého z členských států přicházejících v úvahu, může být určen až s přihlédnutím ke všem okolnostem případu (srov. např. rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Barbara Mercredi, C-497/10 PPU, Sb. s. I-14309). V tomto smyslu proto i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27.9.2011, sp. zn. 30 Cdo 2244/2011, vyložil, že obvyklý pobyt (bydliště) ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis představuje místo, v němž má osoba těžiště svého života. Přichází-li v úvahu určení obvyklého pobytu (bydliště) na území více států EU, je úkolem soudu, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, určit poměr rodinného a společenského začlenění dítěte v jednom členském státu k rodinnému a společenskému začlenění dítěte v jiném členském státě.
- 14) Článek 12 odst. 3 nepřesně v českém překladu označený jako „pokračování příslušnosti“ (anglicky *prorogation of jurisdiction*, francouzsky *Prorogation de compétence*, německy *Vereinbarung über die Zuständigkeit*, slovensky *Dohoda o súdnej právomoci*) představuje určitou, byť omezenou možnost volby mezinárodní příslušnosti soudu

samotnými účastníky. To je zřejmé zejména s přihlédnutím k bodu 12 recitálu nařízení. Článek 12 odst. 3 nemá předobraz v nahrazovaném nařízení (ES) č. 1347/2000 (tzv. nařízení Brusel II) a důvod proč autonomie stran byla do čl. 12 odst. 3 přijata, je zájem na smírném řešení věci mezi stranami (srov. Magnus, Mankowski, Pataut, Brussels IIbis Regulation (2012), Art. 12 note 46). Protože však zakládá mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti na jiných ukazatelích než obvyklém pobytu dítěte, představuje i výjimku z obecné příslušnosti v těchto věcech, zakotvené v čl. 8 nařízení. Pro restriktivní výklad této výjimky svědčí i fakt, že úprava obsažená v čl. 12 odst. 1 nařízení je zamýšlena jako rozšíření příslušnosti soudu, který rozhoduje o rozvodu manželství, prohlášení manželství za neplatné či prohlášení jeho neplatnosti ,rovněž jak možnost omezené volby soudu v článku 12 odst. 3 je úzce spojena s „jinými řízeními, než uvedenými v odstavci 1“. Předpokládá se tedy, že článek 12 odst. 3 představuje rozšíření působnosti rozvodového soudu tam, kde příslušnost rozvodového soudu není založena článkem 3, ale článkem 7 nařízení, tedy v případech zbytkové příslušnosti, odkazující na vnitrostátní právní předpisy; případně v situaci, kdy o rodičovské zodpovědnosti bude rozhodovat soud, již jinak (dříve) příslušný rozhodovat v související věci (např. v řízení o navrácení rodičovské zodpovědnosti). Podpůrným argumentem pro velmi restriktivní výklad výjimky umožňující účastníkům řízení založit příslušnost soudu jinak než podle obvyklého pobytu dítěte je i argument, že v opačném případě by bylo ohroženo fungování článku 15 nařízení umožňujícím přenesení příslušnosti z mezinárodně příslušného soudu na soud jiného členského státu EU (srov. Magnus, Mankowski, Pataut, opus cit, note 49). Smysl článku 15, představujícího výjimku ze zásady *lis pendens*, přitom není neznámý českému právnímu řádu, neboť ustanovení § 177 odst. 2 věty první o.s.ř. obsahuje obdobné pravidlo na vnitrostátní úrovni. Citovaní autoři však připouští i možnost širšího výkladu, který je podporován i domácí právní vědou (srov. Zavadilová M., Komentář k Nařízení o uznávání rozhodnutí ve věcech manželských („Brusel IIbis“), ASPI ID KO32003R2201CZ) umožňující aplikaci čl. 12 odst. 3 i v situaci, kdy jiné související řízení neprobíhá. S ohledem na systém určování příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti podle nařízení Brusel II bis a na zvláštní povahu článku 12, jenž představuje výjimku z obecného pravidla příslušnosti v místě obvyklého bydliště dítěte a jehož použití je dále limitováno zohledňováním zájmu dítěte prostřednictvím odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) a odst. 4, jakož i zvláštního režimu článku 15, přiklání se Nejvyšší soud k restriktivnímu výkladu a je toho názoru, že možnost založit mezinárodní příslušnost k řízení o rodičovské zodpovědnosti podle čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis v případě, že neprobíhá žádné další související řízení, dána není. Soudní dvůr Evropské Unie se ale dosud k této otázce nevyjádřil. Nicméně pro aplikaci článku 12 odst. 3 nařízení v přezkoumávané věci bylo rozhodné, zda ze strany dovolatelky se skutečně jednalo o „výslovné či jiné jednoznačné přijetí“ příslušnosti českého soudu.

- 15) Odvolací soud závěr o přijetí příslušnosti českého soudu dovolatelkou spojuje s jejím návrhem na svěřeni nezletilých dětí do výchovy, podaným dne 29. 10. 2012 u soudu prvního stupně. Na rozdíl od odvolacího soudu však dovolací soud „jednoznačnost“ takového projevu vůle neshledává, neboť matka sice podala u českých soudů návrh na zahájení řízení, vzápětí však namítala jejich nepřislušnost. Dovolatelčino vysvětlení, že návrh na úpravu poměrů k nezletilým podala jen z důvodu zjištění informací o jejich stavu, aniž by zamýšlela vést řízení před českým soudem, se přitom s přihlédnutím ke skutkovým okolnostem případu (srovnej bod 5 usnesení) jeví jako věrohodné. Nejvyšší soud se tedy domnívá, že situaci, kdy strana, která řízení nezahájila, podá samostatný návrh na zahájení řízení v téže věci, avšak vzápětí při prvním úkonu, který ji náleží,

namítá nepřislušnost soudu v řízení dříve zahájeném k návrhu jiné strany, nelze vykládat jako výslovné či jiné jednoznačné přijetí, jelikož nepředstavuje skutečnou a vážnou vůli strany.

- 16) Ačkoli Nejvyšší soud výše uvedl svůj názor na možné řešení předkládané předběžné otázky, toto řešení postrádá jasnost a nepochybnost nezbytnou pro to, aby odpadla jeho povinnost obrátit se s otázkou výkladu práva Evropské unie na Soudní dvůr (čl. 267 odst. 3 SFEU). V konkrétním případě je výklad čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis nezbytný pro korektní aplikaci práva Evropské unie v projednávané věci a zároveň není dána žádná z výjimek z povinnosti vnitrostátního soudu posledního stupně předložit předběžnou otázku podle rozsudku Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982 ve věci 283/81 Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA v. Ministero della sanità, ECR 1982, s. 3415. K řešení předložené otázky neexistuje přílehlavá dřívější judikatura Soudního dvora, ze které by bylo možno výklad práva Evropské unie bez dalšího najisto dovodit (acte éclairé). Nejvyššímu soudu je známé jediné řízení o předběžné otázce dotýkající se výkladu čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis, byť odlišných aspektů zmíněného ustanovení, nicméně toto řízení ještě není u konce. Z důvodů nastíněných v bodě 13 předkládaného usnesení se pak podle názoru Nejvyššího soudu nejedná ani o řešení naprosto jasné (acte clair).

VI.

Přerušeni řízení

- 17) Protože bylo rozhodnuto o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie, Nejvyšší soud zároveň přerušil řízení podle § 243c odst. 1 a § 109 odst. 1 písm. d) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně 12. listopadu 2013

JUDr. Lubomír P t á č e k , Ph.D.
předseda senátu